

**Міністерство аграрної політики та продовольства України
Вінницький національний аграрний університет
Бібліотека**

Серія «Бібліотечна справа»

Укладання персонального біобібліографічного покажчика

Бібліографічно-методичне видання



Вінниця – 2014

**Міністерство аграрної політики та продовольства України
Вінницький національний аграрний університет
Бібліотека**

Серія «Бібліотечна справа»

Укладання персонального біобібліографічного покажчика

Бібліографічно-методичне видання

Вінниця – 2014 р.

УДК 61
ББК 91.9:78
У41

Видання розраховано на бібліотечних працівників.

| | |
|---------------------------|------------------------------------|
| Упорядники: | О. А. Шевчук, |
| Редактори: | Н. Г. Дудкевич, Л. В. Кулакевич |
| Відповідальний за випуск: | М. В. Кондратова |

Укладання персонального біобібліографічного покажчика [Текст] :
бібліограф.-метод. вид. / упоряд. О. А. Шевчук ; ред.: Н. Г. Дудкевич,
Л. В. Кулакевич ; відп. за вип. М. В. Кондратова. – Вінниця : ВНАУ, 2014. –
12 с.

Однією із важливих складових довідково-бібліографічного обслуговування є виявлення даних про діяльність та публікації державних та суспільних діячів. На основі цих даних укладають біобібліографічні посібники, які різняться різноманітністю видів: біобібліографічні (персональні) покажчики, збірники біографій і життєписів, книги родоводів, некрополі, біографічні і біобібліографічні словники, словники портретів, каталоги персональних художніх виставок, електронні бази даних персоналій та персональні сайти в Інтернеті.

Одним із найстаріших і традиційних напрямків бібліографії є біобібліографія, яка може належним чином представити наукову діяльність вищого навчального закладу та популяризувати у суспільстві наукові дослідження чи відкриття як окремого вченого, так і наукових колективів.

Біобібліографічний покажчик є різновидом бібліографічної продукції. Біобібліографічний покажчик поєднує в собі інформацію про твори друку певної особи, обов'язково з біографічними даними про їх автора, та присвяченою йому літературою.

Бібліотеки вищих навчальних закладів є центрами вивчення наукової спадщини провідних учених. Основною метою презентації біобібліографічних покажчиків громадськості є демонстрація вкладу науковців у розвиток країни та різноманітні напрямки наукової діяльності професорсько-викладацького складу університету. Такі покажчики поєднують в собі історичні дані та ретроспективну інформацію, що служить розвитку сучасної науки.

Біобібліографічні покажчики, в основному, укладаються до певної ювілейної дати або ж до якоїсь події у житті вченого. Основним завданням біобібліографічного покажчика є створення цілісного образу вченого з метою представити основні його здобутки в науковій, науково-організаційній, державній і громадській сферах діяльності, його вагомі внески в розвиток вітчизняної та світової науки.

Такі показчики слугують демонстрацією діяльності науковців, формують імідж свого навчального закладу. Крім того спеціалісти у цій же галузі мають можливість одержати інформацію про тих хто ще працює над даними темами і яких успіхів вони досягли. Вони можуть стати рекламою для просування вченими своїх досліджень, самоствердження в науковій спільноті, пошуку партнерів, інвесторів та замовників.

Ознайомившись з досвідом складання біобібліографічних показчиків інших бібліотек співробітниками інформаційно-бібліографічного відділу було розроблено технологію укладання біобібліографічних показчиків з поетапним викладенням кожного з розділів.

Важливим елементом при створенні показчика є хронологічне охоплення матеріалу – з року виходу першої публікації аж до року укладання показчика.

Біобібліографічні посібники мають таку структуру:

- передмова;
- біографічний нарис (не є обов'язковим елементом показчика);
- основні дати життя та діяльності;
- література про вченого;
- список праць діяча;
- допоміжні показчики.

«Передмова» – коротко висвітлює роль діяча у розвитку науки, розкриває читацьке і цільове призначення, структуру посібника, хронологічний обсяг літератури, принципи її відбору та допоміжні показчики.

«Біографічний нарис» містить характеристику найважливіших напрямів професійної, педагогічної, державної та громадської діяльності науковця та основних його праць. Розділ повинен бути пов'язаним з основними датами життя та діяльності науковця. Зв'язок між біографічним нарисом і показчиком праць здійснюється за допомогою посилань до бібліографічних

записів у покажчику. Як посилання використовують порядкові номери бібліографічних записів, які беруть у квадратні дужки.

Розділ «Основні дати життя та діяльності» також має свої особливості. У цьому розділі відомості розміщуються у хронологічному порядку, або оформляються у формі хроніки. Вказують рік, а після нього наводять короткий запис основної події. В один рік може відбутися декілька подій, відомості про них розміщують також в хронологічному порядку, при цьому рік не повторюють, а замінюють знаком «→».

Розділ «Література про життя та діяльність» містить публікації про життєвий шлях вченого, його наукову, науково-організаційну, практичну, педагогічну, державну та громадську діяльність. Матеріал розташовують за роками видань, в межах року – за алфавітом. Літературу іноземними мовами розміщують в кінці року. У цьому розділі будуть доцільними посилання до електронних адрес персональних сайтів та сайтів тих організацій, в яких науковець працював чи працює. Основними джерелами пошуку матеріалу до цього розділу є:

- особова справа;
- архів видань, які можуть бути зібрані як автором так і його родиною;
- біографічні та бібліографічні словники діячів відповідних галузей науки;
- галузеві та загальні енциклопедії;
- галузеві біобібліографічні покажчики;
- каталоги та картотеки бібліотек;
- Інтернет.

У цей розділ не входять матеріали про нагородження науковця орденами та медалями, присвоєння йому почесних звань, присудження державних чи інших премій, обрання на певні посади тощо. Такі дані, за бажанням автора, можна надати у вступній статті або ж в основних датах життя та діяльності.

У розділ «Список праць діяча» входять роботи автора, які розміщені у хронологічному порядку – за роками видання, а в межах року – за видами

документів (документи одного виду розміщують за алфавітом) за такою схемою:

- книги та брошури українською мовою;
- статті та інші матеріали із неперіодичних, продовжуваних і періодичних видань, в т.ч. газет; депоновані рукописи;
- патентні документи (велику їх кількість можна виділити окремим рядом);
- рецензії;
- переклади;
- видання, укладачем яких був науковець;
- праці під редакцією науковця, крім періодичних, продовжуваних та серійних видань, в підготовці яких брав участь як головний чи відповідальний редактор, голова чи член редколегії;
- видання іноземними мовами.

Довідковий апарат біобібліографічного посібника містить передмову та іменний покажчик.

Іменний покажчик є обов'язковим елементом довідкового апарату біобібліографічного покажчика. У ньому наводять прізвища та ініціали, або імена осіб, які зустрічаються у бібліографічних записах, за винятком тих, які присвоєно установам чи організаціям, або входять у назви законів, теорій, формул. Якщо прізвище та/або ініціали будь-якої особи наведено в літературі про діяча або покажчику його праць різними мовами, то в іменному покажчику спочатку наводимо прізвища українською мовою, а в дужках – іншими мовами із посиланням на відповідний номер бібліографічних записів.

Останнім етапом укладання покажчика є:

- нумерування всіх бібліографічних описів в літературі про життя та діяльність в покажчику праць. Записи повинні мати самостійну нумерацію;
- укладання допоміжних покажчиків, оформлення змісту, титульного аркуша та його звороту.

У останніх персональних покажчиках бібліотеки, крім біографічних довідок та бібліографії, з'явилися тексти статей науковців, їхні художні

нариси, спогади, публікації учнів, великий ілюстративний матеріал з особистих архівів.

Крім популяризації досягнень університетської науки, біобібліографічні покажчики служать створенню інформаційної бази для вивчення історії окремих наукових дисциплін і збереженню образів вчених для наступних поколінь.

Перший персональний (біобібліографічний) покажчик, присвячений вченому в галузі фізіології та годівлі сільськогосподарських тварин, професорові В. К. Юрченку, який було укладено у 2002 році, чим було започатковано бібліографічну серію «Провідні вчені університету».

Випуск серії персональних бібліографічних покажчиків співробітниками інформаційно-бібліографічного відділу бібліотеки ВНАУ дає всебічно ознайомитись з науковою діяльністю професорсько-викладацького складу вузу. Після покажчика «Василь Климович Юрченко» у 2003 році був випущений покажчик «Професор Іван Федорович Підпалій : бібліографічний покажчик праць за 1967-2003 рр.», у 2006 році – «Володимир Васильович Власенко.», у 2007 році – «Анатолій Дмитрович Гарькавий. Бібліографічний покажчик праць за 1968-2007 роки», «Анатолій Григорович Мазур. Бібліографічний покажчик праць за 1986-2008 роки» був складений у 2008 році. Досить об'ємним є покажчик «Олександр Лаврентійович Зозуля», який був укладений в 2009 році, оскільки в нього ввійшли праці за 1964-2008 роки та покажчик 2010 року «Професор Петро Савелійович Макаренко» в який увійшли праці за 1958-2008 роки. Останній біобібліографічний покажчик «Микола Олександрович Мазуренко» вийшов у 2011 році. Всього укладено 8 покажчиків.

Сьогодні у робочому процесі знаходяться матеріали для покажчика «Професор Польовий Леонід Васильович».

З кожним роком структура покажчика вдосконалювалася і поступово набула такої сталої схеми:

1. Портрет вченого.

2. Слово про вченого.
3. Основні дати життя і діяльності в хронологічному порядку.
4. Життєвий і творчий шлях вченого (нарис подається колегами вченого).
5. Показчик праць, викладений у хронологічному порядку за роками видань (в межах року – в алфавітному порядку).
6. Авторські свідоцтва та патенти.
7. Наукова школа (виконані під науковим керівництвом вченого дисертації).
8. Література про життя та діяльність вченого.
9. Іменний показчик (вказуються відомості про всіх осіб, прізвища яких зустрічаються у тексті бібліографічних записів).

Перед складанням показчиків бажано було б переглянути показчики, підручники з бібліографії та такі періодичні видання:

1. Геращенко, М. Про метабібліографію та бібліографію третього ступеня / М. Геращенко, Л. Добровольська // Вісник Книжкової палати. – 2012. – № 10. – С. 12–13.
2. Жданова, Р. Біографічні посібники – одне з джерел інформації про українську книжку / Р. Жданова // Бібліотечний вісник. – 1997. – № 7. – С. 5–7.
3. Заморіна, Т. Бібліографія бібліографії – важливе джерело інформації про бібліографічні ресурси України / Т. Заморіна // Вісник Книжкової палати. – 2008. – № 2. – С. 11–12.
4. Кононенко, В. Нове джерело інформації про бібліографічні ресурси України / В. Кононенко, І. Ігнатецька // Бібліотечна планета. – 2010. – № 1. – С. 32–34.
5. Корольов, Б. Персональна бібліографія українських істориків: бібліографічний показчик / Б. Корольов // Історичний журнал. – 2010. – № 1/3. – С. 131–153.

6. Кунанець, Н. Наукова робота бібліотеки вищого навчального закладу – вимога часу / Н. Кунанець // Бібліотечний форум України. – 2010. – № 4. – С. 9–12.
7. Куценко, С. Л. Бібліографічний покажчик-книга про книгу / С. Л. Куценко // Шкільна бібліотека. – 2010. – № 7. – С. 123.
8. Любовець, Н. Біографіка і новітні інформаційні технології / Н. Любовець, В. Попик // Бібліотечний вісник. – 2010. – № 6. – С. 58–61.
9. Патрушева, Т. Бібліографічна продукція Наукової бібліотеки Національного університету «Києво-Могилянська академія»: традиційна та електронна / Т. Патрушева // Бібліотечний форум України. – 2010. – № 4. – С. 20–23.
10. Промська, О. Бібліографія бібліографії : термінол. аспект / О. Промська // Вісник Книжкової палати. – 2007. – № 3. – С. 22–24.
11. Промська, О. Випуск універсальних ретроспективних метабібліографічних покажчиків в Україні (90-ті рр. ХХ ст. – 2010 р.) / О. Промська // Вісник Книжкової палати. – 2011. – № 3. – С. 14–17.
12. Промська, О. Перші кроки української метабібліографії / О. Промська // Бібліотечний вісник. – 2010. – № 1. – С. 32–36.
13. Шевцова-Водка, Г. Біографічні ресурси України: стан, проблеми розвитку / Г. Шевцова-Водка // Бібліотечний вісник. – 2000. – № 4. – С. 2–5.

Серія «Бібліотечна справа»

Укладання персонального біобібліографічного покажчика

Бібліографічно-методичне видання

Упорядники: О. А. Шевчук

Редактор: Н. Г. Дудкевич
Л. В. Кулакевич

Відповідальний за випуск: М. В. Кондратова

Підписано до друку 01.08.2014 р. Формат А 5 (143,5x210 мм)

Ум. друк. арк. 2,0. Тираж _____ прим.

Зам. № _____

